

Tomasz Kopiec <https://orcid.org/0000-0003-1056-6385>

Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Dział Rozwoju Systemów Opieki Zdrowotnej
Fundacja System Aktywizacji Seniora, Łódź, Polska, tomasz.kopiec@umed.lodz.pl

Katarzyna Stańczyk <https://orcid.org/0000-0002-5750-0212>

Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Studenckie Koło Naukowe Dietetyki przy Zakładzie Żywnienia
Klinicznego i Diagnostyki Gastroenterologicznej, Łódź, Polska
katarzyna.stanczyk@stud.umed.lodz.pl

Monika Burzyńska <https://orcid.org/0000-0001-9875-7383>

Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Wydział Nauk o Zdrowiu, Katedra Medycyny Społecznej
i Zapobiegawczej, Zakład Epidemiologii i Biostatystyki, Łódź, Polska
monika.burzynska@umed.lodz.pl

Ocena opinii mieszkańców województwa łódzkiego na temat potrzeb z zakresu aktywizacji społecznej seniorów

Streszczenie: Łódź odznacza się najwyższym poziomem zaawansowania procesu starzenia i najwyższymi wartościami negatywnych mierników stanu zdrowia w kraju. Rodzi to konieczność podejmowania intensywnych, wielosektorowych i spójnych działań wobec osób starszych, również w obszarze aktywizacji. Celem artykułu jest ocena opinii mieszkańców województwa łódzkiego na temat potrzeb z zakresu aktywizacji społecznej seniorów. W badaniu przeprowadzonym w 2020 roku wzięło udział 235 mieszkańców województwa łódzkiego. Narzędzie badawcze stanowił anonimowy kwestionariusz ankiety, udostępniony w formie elektronicznej. W analizie statystycznej wykorzystano wskaźniki struktury, miary z zakresu statystyk

opisowych i analitycznych – współczynnik korelacji, test niezależności χ^2 oraz test U Manna-Whitneya. Za najatrakcyjniejsze zajęcia skierowane do seniorów ponad jedna trzecia respondentów uznała zajęcia artystyczne, a co czwarty badany wymienił warsztaty z zakresu technologii informacyjnych. Blisko połowa badanych wskazała festyny i imprezy międzypokoleniowe jako najbardziej istotne wydarzenia aktywizujące seniorów. Ośmiu na dziesięciu respondentów widziało potrzebę inicjowania działań z zakresu integracji międzypokoleniowej. Mieszkańcy większych miast częściej niż osoby zamieszkujące wsie i średnie miasta wskazywali na udział seniorów w dedykowanych im wydarzeniach ($p < 0,05$). Jako bariery korzystania z usług senioralnych mieszkańcy większych miast najczęściej wymieniali brak informacji, a pozostali respondenci problemy z transportem ($p < 0,05$). Potwierdzono potrzebę inicjowania działań integrujących pokolenia oraz zajęć edukujących seniorów w obszarze nowych technologii. Wzrost kompetencji cyfrowych wśród osób starszych mógłby przyczynić się do zwiększenia ich samodzielności, a tym samym do poprawy komfortu życia seniorów i ich opiekunów.

Słowa kluczowe: starzenie się, seniorzy, opinia publiczna, aktywność społeczna, aktywizacja, województwo łódzkie

JEL: H75, I14, I31, J11, J18

1. Wprowadzenie

Proces starzenia się społeczeństwa, a zatem wzrost udziału osób starszych w całkowitej liczbie ludności, przy malejącym udziale osób w wieku produkcyjnym, jest zjawiskiem demograficznym, które dotyczy większości krajów świata, w tym krajów europejskich (Szukalski, 2011: 5–26; Mielczarek, 2015: 17–31; Murkowski, 2020: 7–21). Wydłużanie się przeciętnego dalszego trwania życia oraz spadek współczynnika urodzeń to dwa podstawowe wyzwania, z którymi mierzą się społeczeństwa w wymiarze zdrowotnym, społecznym i ekonomicznym (Chabior, Szplit, 2014: 12–39; Organiściak-Krzykowska, 2018: 130–144; Tracz-Dral, 2018: 1–2). Wzrost odsetka osób starych w polskim społeczeństwie jest coraz większy. Prognozy wskazują, że do 2035 roku udział osób w wieku 65 lat i więcej zbliży się do 25% (Główny Urząd Statystyczny, 2009: 40–44), natomiast w 2050 roku przekroczy 30% (Główny Urząd Statystyczny, 2014: 26–28). Jednocześnie należy zauważyć, że proces demograficznego starzenia się ludności nie będzie przebiegać równomiernie. Zgodnie z przewidywaniami Głównego Urzędu Statystycznego (2009:

128–140) w miastach będzie znacznie wyższy odsetek osób w wieku 80 lat i więcej niż na obszarach wiejskich. Wskazuje to na większe zapotrzebowanie na różnorodne formy pomocy i wsparcia dla najstarszych mieszkańców miast.

Województwo łódzkie w 2020 roku liczyło 2 437 970 mieszkańców, z czego 52,4% stanowiły kobiety. Średni wiek mieszkańców wynosił 43 lata i 3 miesiące i był nieznacznie wyższy od średniego wieku mieszkańców całej Polski, przy niższym przeciętnym dalszym trwaniu życia, które wynosiło 71 lat dla mężczyzn i 79,6 lat dla kobiet (w Polsce w tym samym roku odpowiednio 72,6 lat i 80,7 lat). W 2020 roku 24,7% mieszkańców województwa łódzkiego stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni po 65. roku życia, kobiety po 60. roku życia). Na sto osób w wieku produkcyjnym przypadało czterdzieści osób w wieku poprodukcyjnym (w Polsce wskaźnik ten wynosił 37,5). Łódź, będąca stolicą województwa, w 2020 roku liczyła 672 185 mieszkańców (54,4% stanowią kobiety), których średni wiek wynosił 45,6 lat. Osoby w wieku poprodukcyjnym ze wskaźnikiem obciążenia demograficznego na poziomie 52,0 stanowiły 29% populacji miasta (Główny Urząd Statystyczny, 2021: 28–35).

Dane statystyczne dowodzą, że spośród największych miast Polski Łódź odznacza się najwyższym poziomem zaawansowania procesu starzenia i najwyższymi wartościami negatywnych mierników stanu zdrowia (Janiszewska, Dmochowska-Dudek, 2017: 9–22). Rodzi to konieczność podejmowania intensywnych, wielosektorowych, a jednocześnie spójnych działań wobec seniorów. Interwencje te powinny obejmować również działania o charakterze aktywizacyjnym, przy czym termin „aktywizacja” jest ściśle powiązany z subpopulacją osób starszych. Konieczne jest bowiem aktywizowanie zasobów ludzkich, w tym senioralnych (Rynkowska, 2016: 91–101).

W opinii Światowej Organizacji Zdrowia aktywni seniorzy mają mniej odczuwalne deficyty zdrowia i większą sprawność psychofizyczną, co przyczynia się do opóźnienia występowania u nich m.in. demencji, choroby Alzheimera i innych chorób o charakterze przewlekłym (World Health Organization, 2015: 119). Skuteczne formy aktywizacji osób starszych są narzędziem sprawczym pomyślnego procesu starzenia i czynnikiem istotnie poprawiającym jakość życia, która z kolei jest wyraźnym predyktorem stanu zdrowia. Każda forma aktywizacji seniorów, która może zwiększyć ich zaangażowanie społeczne i zapobiec izolacji, jest uargumentowana. Ma ona na celu również integrację międzypokoleniową, której we współczesnym świecie obserwuje się znaczący deficyt (Chabior, Szplit, 2014: 12–39; Rynkowska, 2016: 91–101), co znajduje swoje uzasadnienie w teoriach naukowych dotyczących aktywności i aktywizacji.

Badania dowodzą, że aktywność, niezależnie od wieku, stanowi jeden z warunków koniecznych do satysfakcjonującego życia (Miszczyk, 2010: 27). Z kolei jej brak może prowadzić do utraty akceptacji ze strony otoczenia, a w efekcie do samotności i zjawiska społecznego wykluczenia (Dzięgielewska, 2006: 161–162). Aktywność definiowana jest jako zdolność do działania, która umożliwia utrzymywanie kontaktów i porozumiewanie

się z innymi osobami. Ma to szczególne znaczenie w przypadku osób starszych (Kaczmarczyk, Trafiałek, 2007: 116). Aktywność seniorów najczęściej opisuje się jako czynny udział w życiu społecznym, kulturalnym czy też intelektualnym (Miszczak, 2010: 27). Zgodnie z założeniami teorii aktywności – jednej z najważniejszych teorii, które wyjaśniają prawidłowości w procesie starzenia się (Wawrzyniak, 2017: 27) – osoby, które zachowują aktywność w wieku senioralnym, wykazują wyższy stopień zadowolenia z własnego życia (Halicki, 2006: 262). Wyniki badań gerontologicznych wskazują, że „[...] osoby, które mimo podeszłego wieku prowadzą aktywny tryb życia, charakteryzują się lepszą kondycją psychiczną i żyją dłużej [...], lepiej znoszą porażki, w mniejszym stopniu są narażone na poczucie bezradności i osamotnienia” (Studen, 2011: 90).

Z uwagi na postawione w artykule cele należy również odnieść się do pojęcia aktywizacji. Aktywizacja to „[...] wzmaganie, także wzmaganie się aktywności, uaktywnianie (się)” (Górnikowska-Zwolak, 1999: 9). Nieco inny wymiar pojęcie to przyjmuje w odniesieniu do aktywizacji seniorów, wówczas jest to bowiem „[...] proces stwarzania możliwości i warunków osobom starszym do tego, aby mogły realizować szeroko pojmowaną aktywność. Ma ona związek z zagadnieniem społecznej inkluzji” (Kaprańska, 2015: 246). Aktywizacja jest ściśle związana z przekonaniem, że podejmowana aktywność jest niewystarczająca i wymaga wdrożenia działań naprawczych. Wśród kluczowych celów aktywizacji osób starszych wymienia się przede wszystkim: zachowanie sprawności fizycznej i dobrego stanu zdrowia, utrzymanie lub poprawę samodzielności osoby starszej, aktywny udział w życiu społecznym, rozwijanie zainteresowań i pobudzanie do działań twórczych, utrzymywanie lub pobudzanie wiary w sens życia (Kozaczuk, 1995: 25–26; Kurtyka-Chałas, 2014: 26; Chabior, 2017: 65). Aktywizacja seniorów może dotyczyć różnych sfer ich codziennego funkcjonowania – fizycznej, społecznej, intelektualnej (Róžański, 2017: 15) – i realizowana jest w różnych formach, dostosowanych do indywidualnych cech: wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkania, przejawianych zainteresowań, kondycji fizycznej i psychicznej. Należy również pamiętać o istotnej roli czynników zewnętrznych, takich jak oferowane programy aktywizacji i możliwości organizacyjne instytucji podejmujących działania o takim charakterze (Chabior, 2017: 65).

Celem niniejszego artykułu jest ocena opinii mieszkańców województwa łódzkiego na temat potrzeb z zakresu aktywizacji społecznej seniorów, z uwzględnieniem wybranych zmiennych społeczno-demograficznych. W pracy wyodrębniono ponadto następujące cele szczegółowe:

- 1) charakterystyka respondentów pod względem zmiennych społeczno-demograficznych, takich jak płeć, wiek, miejsce zamieszkania, wykształcenie;
- 2) ocena zależności pomiędzy odpowiedziami udzielanymi przez badanych i wybranymi zmiennymi społeczno-demograficznymi.

2. Metody i materiały

Badanie zostało przeprowadzone w okresie od kwietnia do czerwca 2020 roku za pośrednictwem ankiety on-line, udostępnionej na stronie internetowej i w mediach społecznościowych Fundacji System Aktywizacji Seniora. Łącznie w badaniu wzięło udział 235 osób, wobec których zastosowano dobrowolną metodę doboru do próby. Kryteriami włączenia do uczestnictwa w badaniu były status mieszkańca województwa łódzkiego i wiek powyżej 18. roku życia. Próba została sklasyfikowana do badania w sposób zamierzony pod względem wieku respondentów. Istnieje bowiem wiele badań, sprawozdań dotyczących potrzeb osób starszych w zakresie szeroko pojętej aktywizacji, przeprowadzanych w grupie osób w wieku senioralnym. Nie ma natomiast doniesień poddających analizie percepcję tego zjawiska w populacji osób poniżej 60. roku życia. Jest to pewne ograniczenie, rodzące problemy w interpretacji wyników niniejszego badania. Wyniki te stanowią punkt wyjścia do kolejnych badań, w których metodologii zostanie uwzględnione zachowanie struktury populacji badanej zgodnej z populacją ogólną, w celu zapewnienia jej reprezentatywności. Biorąc pod uwagę zaawansowany proces starzenia się społeczeństw, zwłaszcza w regionie łódzkim, działania na rzecz aktywizacji i integracji międzypokoleniowej powinny być inicjowane już na poziomie osób młodych, dostrzegających potrzebę takiej aktywności w odniesieniu do swoich najbliższych, jak również w stosunku do siebie samych i swojego otoczenia w przyszłości.

Udział w badaniu był anonimowy i dobrowolny. Respondent mógł zrezygnować z niego na każdym etapie. Ankietowani zostali poinformowani, że uzyskane wyniki będą wykorzystane do celów naukowych i zostaną przedstawione w ujęciu zbiorczym, tabelarycznym. Narzędzie badawcze stanowił anonimowy kwestionariusz ankiety, skonstruowany na potrzeby badania na podstawie literatury przedmiotu, przy wykorzystaniu aplikacji Google Forms. Ankieta zawierała 33 pytania, które dotyczyły: form spędzania wolnego czasu przez osoby w wieku senioralnym, organizacji działających w obszarze aktywizacji na rzecz seniorów, możliwości inicjatyw aktywizujących, najskuteczniejszych kanałów informacyjnych, a także potrzeby organizacji inicjatyw z zakresu integracji międzypokoleniowej i ogólnej oceny działań skierowanych do seniorów na terenie województwa łódzkiego.

Dane zakodowano i wprowadzono do programu Microsoft Office Excel, który posłużył do opracowania wyników. Do analizy statystycznej wykorzystano program STATISTICA version 13.1 (Tibco Software Inc., Palo Alto, CA, United States). W analizie statystycznej wykorzystano metody z zakresu statystyki opisowej: średnią arytmetyczną dla wyliczenia przeciętnego poziomu badanej cechy w zbiorowości, medianę (wartość środkową), miary zróżnicowania (odchylenie standardowe, współczynnik zmienności), minimum i maksimum dla wybranych cech statycznych, wskaźniki struktury (procenty lub frakcje) oraz metody z zakresu statystyki analitycznej: współczynnik zależności

prostoliniowej, test niezależności χ^2 , służący do badania zależności między zmiennymi nominalnymi, test U Manna-Whitneya, wykorzystywany do porównania dwóch grup pod względem zmiennej ilościowej. Wyniki uznano za istotne statystycznie na poziomie istotności $\alpha = 0,05$.

3. Wyniki

Badaniem objęto 235 osób, przy czym blisko trzy czwarte uczestników stanowiły kobiety. Ankietowana grupa była bardzo zróżnicowana pod względem wieku (współczynnik dyspersji $V = 33,9\%$), a średni wiek badanych wynosił $40 \pm 13,6$ lat. Większość respondentów zamieszkiwała miasta powyżej 500 tys. mieszkańców (w tym wypadku Łódź), jeden na dziesięciu badanych mieszkał na wsi. Podczas analizy wyników przyjęto podział ze względu na miejsce zamieszkania, wyróżniając wieś i średnie miasta (< 50 tys. mieszkańców) oraz większe miasta (≥ 50 tys. mieszkańców). Charakterystykę badanej populacji przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Charakterystyka badanej grupy

Zmienna	N	Proc.
Płeć		
Kobiety	170	72,34
Mężczyźni	65	27,66
Wiek [lata]*		
≤ 24	29	12,34
$\geq 25 - \leq 34$	66	28,09
$\geq 35 - \leq 44$	69	29,36
$\geq 45 - \leq 54$	35	14,89
$\geq 55 - \leq 64$	21	8,94
≥ 65	15	6,38
Wykształcenie		
Podstawowe	11	4,68
Zawodowe	4	1,70
Średnie	105	44,68
Policealne	6	2,55
Wyższe	109	46,39
Miejsce zamieszkania		
Wieś	20	8,51
Miasto do 50 tys.	14	5,96

Zmienna	N	Proc.
Miasto 50–100 tys.	40	17,02
Miasto 100–200 tys.	50	21,28
Miasto 200–500 tys.	46	19,57
Miasto > 500 tys.	65	27,66

* Współczynnik dyspersji $V = 33,9\%$.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania

Zdaniem respondentów seniorzy najczęściej poświęcają wolny czas na oglądanie telewizji, a najrzadziej na naukę nowych rzeczy i poprawę sprawności fizycznej. Mimo sceptycznego podejścia do kwestii nabywania nowych umiejętności przez osoby starsze badanych zapytano o to, czego najchętniej seniorzy mogliby się uczyć. Jako najbardziej atrakcyjne zajęcia zorganizowane ponad jedna trzecia respondentów wskazała zajęcia artystyczne (śpiew, taniec i malarstwo), natomiast co czwarty badany wymienił warsztaty z zakresu technologii informacyjnych, umożliwiające naukę obsługi internetu, smartfona czy komputera. Jednocześnie zaledwie co trzeci respondent uważał, że na terenie województwa łódzkiego są miejsca, które umożliwiają seniorom rozwój ich zainteresowań. Jako instytucje lub organizacje, w których osoby starsze mogą realizować swoje zainteresowania, najczęściej wskazywano Uniwersytety Trzeciego Wieku (50,63%).

Większość badanych, zapytana o obserwacje dotyczące relacji osób starszych z otoczeniem sąsiedzkiem/osiedlowym, stwierdziła, że seniorzy nie utrzymują takich relacji (62,5%). Jako przyczyny badani najczęściej wskazywali na brak organizacji takich spotkań, brak wiedzy na temat miejsca ich odbywania lub nieodczuwanie przez seniorów potrzeby uczestniczenia w takich spotkaniach. Mimo że nie wykazano statystycznie istotnych zależności między odpowiedziami udzielanymi na to pytanie a wiekiem, należy podkreślić, że wariantu odpowiedzi „nie potrzebują tego” nie wskazała żadna osoba powyżej 65. roku życia i zaledwie dwie osoby w grupie wiekowej 55–64 lata, co świadczy o nieco błędnej percepcji tego zjawiska w populacji osób młodych.

Ośmiu na dziesięciu respondentów uznało, że istnieje potrzeba inicjowania działań z zakresu integracji międzypokoleniowej, a częstość zaangażowania w tego typu działania wzrastała wraz z wiekiem. Wyznacznikiem udzielanych odpowiedzi był w tym przypadku wiek respondentów ($p = 0,003$). Co dwudziesta osoba nie widziała potrzeby organizacji żadnych działań aktywizujących seniorów – były to osoby z najmłodszej grupy wiekowej (poniżej 24. roku życia). Strukturę opinii respondentów na temat wybranych zagadnień badawczych przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Struktura opinii respondentów na temat wybranych zagadnień badawczych

Zmienna	N	Proc.
Spędzanie wolnego czasu		
Poprawa sprawności fizycznej	2	0,85
Nauka	2	0,85
Z rodziną	11	4,68
Ze znajomymi	3	1,28
Prace ogrodnicze	23	9,79
Rozwiązywanie krzyżówek	49	20,85
Oglądanie telewizji	140	59,57
W kinie/teatrze/na koncercie	5	2,13
Potrzeba integracji międzypokoleniowej		
Zdecydowanie tak	84	35,74
Raczej tak	110	46,81
Nie mam zdania	6	2,55
Raczej nie	23	9,79
Zdecydowanie nie	12	5,11
Utrzymywanie relacji społecznych		
Tak	50	21,28
Nie	147	62,55
Nie, ale chcieliby	38	16,17
Przyczyny braku relacji społecznych		
Brak seniorów w otoczeniu	13	5,52
Finansowe	34	14,47
Brak informacji	50	21,28
Zły stan zdrowia	21	8,94
Brak spotkań	76	32,34
Brak potrzeby	41	17,45
Atrakcyjne zajęcia zorganizowane		
Artystyczne	86	36,60
Z obsługi urządzeń elektronicznych	59	25,11
Z fotografii	6	2,55
Sportowe	37	15,74
Taneczne	20	8,51
Szkolenia zawodowe	27	11,49
Instytucje oferujące zajęcia*		
Kluby seniora	13	16,46
Uniwersytety Trzeciego Wieku	40	50,63

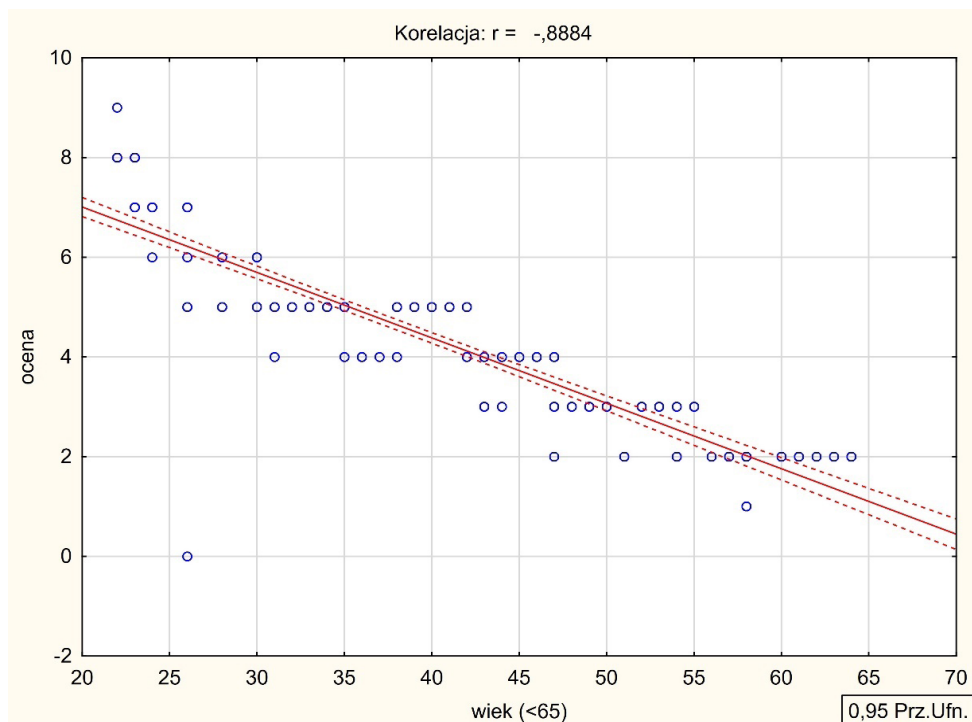
Zmienna	N	Proc.
Organizacje pozarządowe	10	12,66
Muzea	6	7,59
Domy kultury	10	12,66
Atrakcyjne wydarzenia		
Kulturalne	37	15,74
Sportowe	24	10,21
Akcje i projekty społeczne	48	20,43
Festyny i imprezy międzypokoleniowe	114	48,51
Żadne nie są potrzebne	12	5,11
Najlepsze kanały informacyjne**		
Ogłoszenia parafialne	8	3,40
Prasa	58	24,68
Akcje informacyjne	105	44,68
Internet	26	11,06
Telewizja/radio	120	51,06
Ulotki	93	39,57
Tablice ogłoszeń	39	16,60
Znajomi	157	66,81
Inne	3	1,28

* Pytanie zadane respondentom, którzy potwierdzili obecność zajęć dedykowanych seniorom.

** Możliwość wskazania co najwyżej trzech kanałów informacyjnych

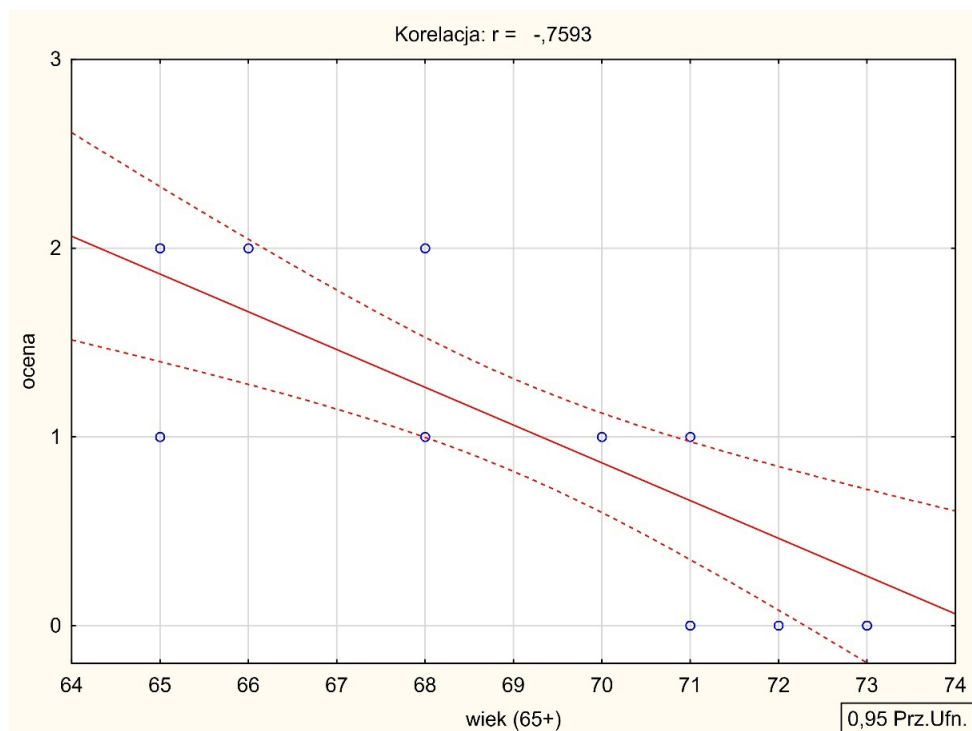
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania

Respondentów poproszono o ocenę działań na rzecz aktywizacji seniorów, podejmowanych na terenie województwa łódzkiego (w skali od 0 do 10). Uzyskane wyniki oceniono oddzielnie dla osób poniżej 65. roku życia (grupa 1), obserwatorów zjawiska, i dla tych w wieku 65+ (grupa 2), będących czynnymi odbiorcami usług (rysunki 1 i 2).

Rysunek 1. Ocena zadowolenia z działań na rzecz aktywizacji seniorów a wiek badanych (grupa 1)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania

Rysunek 2. Ocena zadowolenia z działań na rzecz aktywizacji seniorów a wiek badanych (grupa 2)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania

Wykazano istotną statystycznie ujemną zależność o bardzo dużej sile pomiędzy oceną badanych a wiekiem w obu analizowanych podgrupach. Współczynnik korelacji r wyniósł odpowiednio $-0,89$ ($p = 0,001$) w grupie 1 i $-0,76$ ($p = 0,01$) w grupie 2. Okazuje się, że wraz z wiekiem poziom satysfakcji badanych malał. Wiek w 79% determinował ocenę zadowolenia z działań podejmowanych na rzecz seniorów ($R^2 = 0,79$) w grupie osób oceniających to zjawisko z punktu widzenia obserwatora i w 58% ($R^2 = 0,58$) w grupie osób będących biorcami tych usług (65+).

W tabeli 3 zawarto dane dotyczące wybranych zmiennych w zależności od wielkości miejscowości zamieszkiwanej przez respondentów. Osoby mieszkające w dużych miastach istotnie częściej wskazały na obecność w otoczeniu miejsc dla seniorów. Ankietowanych zapytano także o częstość uczestnictwa seniorów w imprezach i wydarzeniach aktywizujących. Mieszkańcy większych miast wskazywali na większą częstość udziału seniorów w dedykowanych im wydarzeniach niż osoby zamieszkujące wsie i średnie miasta. Różnice były istotne statystycznie ($\chi^2 = 4,66$, $p = 0,03$), podobnie jak w przypadku wskazania barier w dostępie osób starszych do dedykowanych im wydarzeń ($\chi^2 = 5,99$, $p = 0,04$). Mieszkańcy wsi i małych miast wymieniali głównie problemy z transportem (47,06%), natomiast osoby zamieszkujące większe miasta wskazywały na brak informacji (45,27%). Również w przypadku wysokości kwot miesięcznie przeznaczanych przez seniorów na potrzeby z zakresu kultury i rozwoju zaobserwowano istotne statystycznie różnice względem miejsca zamieszkania ($\chi^2 = 14,10$, $p = 0,03$). Okazuje się, że im mniejsza miejscowość, tym były deklarowane mniejsze wydatki na ten cel ze strony seniorów. Osoby mieszkające na wsi najczęściej wskazywały kwotę z przedziału 11–50 zł, natomiast mieszkańcy dużych miast (w tym przypadku Łodzi) 151–200 zł.

Tabela 3. Wybrane zmienne według wielkości miejscowości zamieszkiwanej przez respondentów

Zmienna	Wielkość miejscowości N (proc.)		Wartość p i statystyka testu
	Wsie i średnie miasta	Duże miasta*	
Miejsca dla seniorów			$p = 0,002$; $\chi^2 = 8,33$; $df = 1$
Występują	0 (0,00)	79 (39,30)	
Brak	34 (100,00)	122 (60,70)	
Udział w wydarzeniach			$p = 0,03$; $\chi^2 = 4,66$; $df = 3$
Tak, często	1 (2,94)	60 (29,85)	
Tak, rzadko	7 (20,59)	90 (44,78)	
Nie (brak chęci)	5 (14,71)	40 (19,90)	
Nie (mało wydarzeń)	21 (61,76)	11 (5,47)	

Zmienna	Wielkość miejscowości N (proc.)		Wartość p i statystyka testu
	Wsie i średnie miasta	Duże miasta*	
Bariery dostępu do usług			$p = 0,04; \chi^2 = 5,99; df = 6$
Architektoniczne	2 (5,88)	22 (10,95)	
Zły stan zdrowia	3 (8,82)	25 (12,44)	
Transport	17 (50,00)	11 (5,47)	
Brak funduszy	2 (5,88)	8 (3,98)	
Brak interesującej oferty	3 (8,82)	37 (18,41)	
Brak czasu	1 (2,94)	7 (3,48)	
Brak informacji	6 (17,66)	91 (45,27)	

* ≥ 50 tys. mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania

Zaobserwowano również różnicę w ocenie inicjatyw przejawianych wobec seniorów względem miejsca zamieszkania ($Z = 8,72, p = 0,002$). Osoby mieszkające na wsi i w mniejszych miastach gorzej oceniały te inicjatywy – w skali od 0 do 10 średnio na 1,7 pkt w porównaniu do przeciętnej oceny na poziomie 4,9 pkt w przypadku mieszkańców większych miast.

4. Dyskusja

Aktywność życiowa człowieka na każdej płaszczyźnie stanowi istotny wyznacznik jakości życia w okresie starości. Jest ona rozumiana jako umiejętność intensywnego działania, mającego na celu opóźnienie i łagodzenie starzenia się, ale w pewnym sensie również jako umiejętność bycia seniorem. Pozwala ona prowadzić i utrzymywać odpowiednie relacje w społeczeństwie, zaspokajać potrzeby biopsychospołeczne oraz odczuwać satysfakcję i zadowolenie z życia. Dzięki niej osoby starsze nie są skazane na samotność, niesprawność czy też przedwczesną śmierć (Dąbska i wsp., 2016: 140–144; Seń, Jakubowska, Grabowska, 2019: 282–287; Rejter, 2020: 45–60). Należy mieć na uwadze, że seniorzy stanowią pełnoprawną grupę społeczną, dla której należy tworzyć narzędzia umożliwiające zaangażowanie w kreowanie polityk publicznych, współdecydowanie w sprawach ważnych dla ich grupy społecznej oraz partycypację obywatelską. Może to urzeczywistnić się właśnie za sprawą różnorodnych form aktywizacji. W związku z tym jakość życia seniorów, ich potrzeby, jak również aktywność przejawiana przez nich na różnych płaszczyznach stanowią przedmiot licznych badań (Buczyńska, Buczyński, 2013: 1–115;

Landsberg, Poprawski, Kieliszewski, 2012: 1–196; *Wspieranie seniorów w gminach województwa śląskiego...*, 2016: 1–43; *Podsumowanie badania...*, 2016: 1–23; Urbaniak i wsp., 2017: 1–208).

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi przez A. Buczyńską i P. Buczyńskiego (2013: 1–115) ponad połowa seniorów nie utrzymywała relacji sąsiedzkich (44,4%), a za przyczynę takiego stanu rzeczy respondenci najczęściej wskazywali brak potrzeby uczestniczenia w takich spotkaniach (45,4%) oraz brak ich inicjowania (24,1%), co tylko częściowo pozostaje zbieżne z wynikami niniejszego badania. Jednocześnie czterech na dziesięciu badanych zadeklarowało brak organizacji wydarzeń dedykowanych seniorom w ich miejscu zamieszkania, wskazując festyny jako najbardziej pożądane przez osoby starsze, a więc podobnie jak w niniejszym badaniu (41,5% a 48,51%). Jedna czwarta respondentów w okresie roku poprzedzającego udział w badaniu nie uczestniczyła w żadnym wydarzeniu lokalnym, co koresponduje z wynikami prezentowanymi w omawianym badaniu, dotyczącymi jednak wyłącznie mieszkańców wsi i mniejszych miast. Jako powód najczęściej podawano brak otrzymania informacji o organizacji przedsięwzięcia. Warto zauważyć, że – podobnie jak w niniejszym badaniu – za najlepszy kanał informacyjny uznano przekazywanie wiadomości poprzez znajomych.

Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2016 roku w ramach raportu Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego (*Wspieranie seniorów w gminach województwa śląskiego...*, 2016: 1–43), blisko siedem na dziesięć gmin organizowało usługi dla seniorów – połowa gmin wiejskich, trzy czwarte gmin miejsko-wiejskich oraz niemal dziewięć na dziesięć gmin miejskich. Może to potwierdzać fakt utrudnionej dostępności starszych mieszkańców wsi do oferowanych im przedsięwzięć, a także wynikającego z tego niższego zadowolenia z oferty usługowej w porównaniu do mieszkańców miast, którą wykazano w niniejszym badaniu. Gminy w głównej mierze oferowały usługi opiekuńcze oraz prace socjalne, natomiast usługi aktywizujące zapewniły zaledwie dwie na dziesięć gmin (22,6%). Wśród organizowanych przedsięwzięć przeważały wydarzenia kulturalne (63,8%). Oferowano również wydarzenia edukacyjne (55,1%) oraz przedsięwzięcia z zakresu rozwoju kompetencji cyfrowych (48%), potwierdzając tym samym zasadność prowadzenia edukacji dotyczącej obsługi urządzeń elektronicznych, wykazaną w niniejszym badaniu. Trzy czwarte działań opierało się na organizacji bezpłatnych szkoleń/kursów z obsługi komputera oraz internetu, niewiele mniej dotyczyło zapewnienia seniorom miejsc z nieodpłatnym dostępem do komputera lub komputera i internetu. Również badania B. Urbaniak i współautorów (2017: 1–208) potwierdziły konieczność wdrożenia działań mających na celu poprawę kwestii wykluczenia cyfrowego osób starszych. Wykazano, że niemal siedmiu na dziesięciu seniorów z województwa łódzkiego nie korzystało samodzielnie z internetu (skrzynka pocztowa, Skype), ośmiu na dziesięciu nie potrafiło wykonać opłat drogą elektroniczną czy zrobić zakupów, a jeden na dziesięciu respondentów nie potrafił obsługiwać telefonu komórkowego.

Zauważono jednak, że wśród mieszkańców Łodzi odsetki te były niższe niż w przypadku osób z obszarów wiejskich lub mniejszych miast w województwie. Jednocześnie dowiedziano, że starsi mieszkańcy miast, szczególnie Łodzi, znacznie częściej uczestniczyli w przeznaczonych dla nich wydarzeniach kulturalnych, sportowych czy kursach umożliwiających pozyskanie nowych umiejętności, niż seniorzy zamieszkujący obszary wiejskie – zauważono to również w niniejszym badaniu. Ponadto osoby starsze mieszkające na wsi częściej niż mieszkańcy miast nie miały wiedzy na temat organizowanych przedsięwzięć oraz przeznaczały na rozrywkę mniejsze kwoty względem całkowitych wydatków. W przedstawianym badaniu wskazano jednak odmienne bariery samodzielności niż w badaniu Urbaniak i współautorów (2017: 1–208), którzy wykazali, że największą przeszkodę dla seniorów stanowiły ograniczenia wynikające ze stanu ich zdrowia, bez względu na miejsce zamieszkania. Również w kwestii oceny działań na rzecz aktywizacji seniorów występuje rozbieżność wśród prezentowanych wyników – trzy czwarte osób badanych przez cytowanych autorów (Urbaniak i wsp., 2017: 1–208) oceniło oferty dobrze lub bardzo dobrze. Należy jednak zauważyć, że we wspomnianym badaniu odpowiedzi na pytanie udzielali wyłącznie respondenci, którzy aktywnie korzystali z oferty, co może wyjaśniać odmiennosc uzyskanych wyników.

Zgodnie z wynikami zaprezentowanymi przez P. Landsberga i współautorów (2012: 1–196) z wydarzeń kulturalnych co najmniej raz w roku korzystało siedmiu na dziesięciu seniorów, przy czym ponad trzy czwarte z nich określiło udział w przedsięwzięciu jako bardzo zadowalający lub raczej zadowalający, a więc odmiennie niż w niniejszym badaniu. Jako barierę najczęściej wskazywano zły stan zdrowia oraz niekorzystną sytuację finansową, co również jest sprzeczne z wnioskami prezentowanego badania. Z kolei z badania przeprowadzonego w gminie Miechów (*Podsumowanie badania...*, 2016: 1–23) wynika, że problem stanowił niewystarczający dostęp do informacji o oferowanych usługach i działaniach, szczególnie w odniesieniu do mieszkańców wsi, co jest zbieżne z wynikami badania zrealizowanego na potrzeby niniejszej pracy. Jednocześnie wykazano, że seniorzy najchętniej poświęcali swój wolny czas na oglądanie telewizji lub aktywność na wolnym powietrzu, co połowicznie jest zgodne z poglądami respondentów, którzy brali udział w niniejszym badaniu. Co ważne, zarówno w badaniu Landsberga i współautorów (2012: 1–196), jak i w badaniu przeprowadzonym w gminie Miechów (*Podsumowanie badania...*, 2016: 1–23), wykazano potrzebę edukacji seniorów z zakresu technologii cyfrowych – z internetu nie korzystało odpowiednio 48% oraz 69% osób starszych.

W związku z tym, że katalog oferowanych e-usług, w tym e-usług publicznych, stale rośnie, uwidacznia się konieczność rozwoju kompetencji cyfrowych seniorów. Niestety, obserwowanemu wzrostowi wachlarza ofert nie towarzyszy wzrost wskaźników wykorzystania usług on-line w społeczeństwie, zwłaszcza w odniesieniu do osób starszych (*Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014–2020*, 2018: 1–88). Wynika to przede wszystkim z braku umiejętności oraz kompetencji cyfrowych w zakresie zrozumienia

i wykorzystania ich potencjału (Gryniewicz i wsp., 2017: 237–248). Wszystkie aktywności, których dokonywanie będzie możliwe w trybie on-line, przyczynią się do zwiększenia komfortu życia osób starszych, zapewniając im samodzielność i umożliwiając aktywne uczestnictwo w życiu rodzinnym oraz społecznym (Pędziwiatr, 2015: 123–137; Gacka, 2017: 83–91; Gryniewicz i wsp., 2017: 237–248; Kostrzewska, Wrukowska, 2020: 245–260; Wieczorkowska, 2020: 125–143). Osoby starsze nie mogą pozostawać na marginesie życia społecznego. Niezbędne jest więc tworzenie warunków do aktywności na poziomie lokalnym, utrzymywania więzi sąsiedzkich oraz integracji międzypokoleniowej (Leszczyńska-Rejchert, 2014: 76–83; Czapiewska, 2019: 165–185; Słupska, 2020: 151–263). Kreowanie w ludziach młodych wizerunku pozytywnej, pomyślnej starości stanowi bardzo istotny element kształtujący postawy wobec starzenia (Dąbska, Pawlikowska-Łagód, Piasecki, 2016: 140–144; Strugała, Talarska, Mińska, 2016: 376–382; Pakos, 2017: 167–177; Cybulska, Stanisławska, Skok, 2020: 249–253). Na każdym etapie życia istnieje bowiem konieczność ukazywania potrzeby przejmowania odpowiedzialności za jakość swojej własnej starości. W debacie publicznej, szczególnie od 2012 roku – Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej, coraz częściej obecne są wątki odnoszące się do solidarności międzygeneracyjnej oraz do konieczności wzmocnienia modelu rodziny wielopokoleniowej (Leszczyńska-Rejchert, 2014: 76–83). Dobre relacje międzypokoleniowe to odpowiedź na starzejące się społeczeństwo w XXI wieku. Są one jednym z głównych obiektywnych i subiektywnych czynników określających zadowolenie z życia, zwłaszcza w odniesieniu do subpopulacji osób starszych (Borowik, 2015: 139–150). Funkcjonowanie w rodzinie, bliskie więzi pomiędzy jej członkami są źródłem równowagi emocjonalnej, zdrowia psychicznego oraz aktywności, co generuje dodatni bilans życiowy (Borowik, 2015: 139–150; Bieńko, 2016: 13–15; Luty-Michalak, 2017: 41–49; Wałęcka-Matyja, 2020: 791–806).

W literaturze pojawiają się również liczne odniesienia do kwestii zaspokojenia potrzeb seniorów w ich miejscu zamieszkania. Istnieje bowiem konieczność wdrożenia rozwiązań sprzyjających poprawie jakości życia seniorów w miastach. Trendy demograficzne wskazują, że jest to proces nieunikniony i wymaga pilnej diagnozy oraz podjęcia aktywności w tworzeniu polityk miast sprzyjających starzeniu się (Szołtysek, Trzpiot, 2019), co wpisuje się w koncepcję opracowaną przez Światową Organizację Zdrowia – Global Age-Friendly Cities. Kładzie ona nacisk na konieczność podjęcia skoordynowanych działań nakierowanych na wyrównywanie szans i ograniczenie społecznych nierówności oraz na szeroko rozumianą aktywizację seniorów (World Health Organization, 2007: 15–28).

5. Wnioski

Otrzymane wyniki mogą stanowić punkt rozważań do postawienia hipotez w kolejnych badaniach, mających na celu bardziej szczegółową ocenę potrzeb w zakresie aktywizacji osób starszych, z uwzględnieniem zachowania zgodności struktury badanej populacji z populacją ogólną. Na podstawie uzyskanych danych można jednak wysunąć pewne wnioski wstępne:

1. Wraz z wiekiem ocena działań na rzecz aktywizacji osób starszych na terenie województwa łódzkiego malała, przy czym to właśnie główni interesariusze potencjalnych działań – seniorzy – byli najbardziej wiarygodnym barometrem dla ich skuteczności. W badaniu potwierdzono zatem potrzebę inicjowania na terenie województwa łódzkiego działań skierowanych do seniorów i działań na rzecz integracji międzypokoleniowej.
2. Uzyskane wyniki wskazują na potrzebę niwelowania różnic w zakresie oferty skierowanej do seniorów względem miejsca zamieszkania, mając na uwadze utrudniony dostęp do informacji oraz środków transportu publicznego wśród mieszkańców wsi i małych miast.
3. Wśród seniorów objętych badaniem, jak również wnioskując z opinii młodszych respondentów, istniała widoczna potrzeba edukacji z zakresu nowych technologii, zwłaszcza konieczność podnoszenia kompetencji cyfrowych. Wzrost wskaźników wykorzystania usług on-line w populacji osób starszych przyczyniłby się do większej samodzielności seniorów, a tym samym poprawy komfortu ich życia, umożliwiając aktywne uczestnictwo w życiu społecznym.
4. Polityka senioralna powinna koncentrować się na wzmagananiu dążeń osób starszych do utrzymywania aktywności życiowej w różnych formach i przy czynnym udziale młodego pokolenia. Ośmiu na dziesięciu badanych widziało potrzebę działań o charakterze integracji międzypokoleniowej. Poprzez rozwój nowych umiejętności i kompetencji seniorzy wykreują pozytywny obraz starości, czyniąc z niej naturalny i aktywny etap życia.

Artykuł powstał w ramach środków statutowych Fundacji System Aktywizacji Seniora i środków Zakładu Epidemiologii i Biostatystyki nr 503/6-029-07/503-61-001-19-00. Stanowi on jeden z wątków badawczych, który w pełnej treści funkcjonuje w przestrzeni publicznej jako Raport z badań „Ocena potrzeb w zakresie aktywizacji seniorów na terenie województwa łódzkiego – kształtowanie lokalnej polityki senioralnej”, wydany przez Fundację System Aktywizacji Seniora (Burzyńska, Kopiec, 2020: 1-118).

Bibliografia

- Bieńko M. (2016), *Sąsiedzkość w budowaniu pomostu pomiędzy pokoleniami*, [w:] D. Kalita (red.), *Międzypokoleniowe spotkania sąsiedzkie – przewodnik dla mieszkańców*, Biuro Festiwalowe IMPART, Wrocław, s. 13–15.
- Borowik J. (2015), *Znaczenie relacji rodzinnych w życiu osób starych*, [w:] I. Taranowicz, S. Grotowska (red.), *Rodzina wobec wyzwań współczesności. Wybrane problemy*, Oficyna Wydawnicza Arboretum, Wrocław, s. 139–150, <https://repozytorium.uni.wroc.pl/dlibra/publication/66743> [dostęp: 21.08.2021].
- Buczyńska A., Buczyński P. (2013), *Aktywność społeczna gdańskich seniorów. Raport z realizacji badania ilościowego w ramach projektu „Gdański model wolontariatu seniorów – krok I” dofinansowany w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Osób Starszych na lata 2012–2013*, Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku, Gdańsk.
- Burzyńska M., Kopiec T. (2020), *Ocena potrzeb w zakresie aktywizacji seniorów na terenie województwa łódzkiego – kształtowanie lokalnej polityki senioralnej. Raport z badań*, Fundacja System Aktywizacji Seniora, Łódź.
- Chabior A. (2017), *Wspomaganie procesu pomyślnego starzenia się u ludzi starych. Między powinnością a profesją*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków.
- Chabior A., Szplit A. (2014), *Ageing and Old Age as a Task – Health, Activation, Development, Integration*, Wydawnictwo Libron, Kraków.
- Cybulska A.M., Stanisławska M., Skok A., Rachubińska K. (2020), *Wizerunek starości i osób starszych w opinii wybranej grupy społecznej*, „Medycyna Ogólna i Nauki o Zdrowiu”, t. 26, nr 3, s. 249–253, <https://doi.org/10.26444/monz/123224>
- Czapiewska G. (2019), *Dialog międzypokoleniowy a aktywizacja społeczna osób starszych w środowisku wiejskim*, „Wieś i Rolnictwo”, t. 4, nr 185, s. 165–185, <https://doi.org/10.7366/wir042019/08>
- Dąbska O., Pawlikowska-Łagód K., Piasecki J., Śledziwska K., Humeniuk E. (2016), *Senility and solitude of elderly people in the perception of young people*, „Medycyna Ogólna i Nauki o Zdrowiu”, t. 22, nr 2, s. 140–144, <https://doi.org/10.5604/20834543.1208220>
- Dzięgielewska M. (2006), *Aktywność społeczna i edukacyjna na tle innych typów aktywności*, [w:] B. Szatur-Jaworska, P. Błędowski, M. Dzięgielewska, *Podstawy gerontologii społecznej*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa, s. 160–164.
- Gacka J. (2017), *Polscy seniorzy w sieci: wirtualna złota jesień? Korzystanie przez osoby dojrzałe z Internetu i nowych technologii*, „Konteksty Społeczne”, t. 1, nr 9, s. 83–91.
- Główny Urząd Statystyczny (2009), *Prognoza ludności na lata 2008–2035*, Warszawa.
- Główny Urząd Statystyczny (2014), *Prognoza ludności na lata 2014–2050*, Warszawa.
- Główny Urząd statystyczny (2021), *Rocznik Statystyczny Województw*, Warszawa.
- Górnikowska-Zwolak E. (1999), *Aktywizacja, aktywność*, [w:] D. Lalak, T. Pilch, *Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy socjalnej*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa, s. 9–11.
- Gryncewicz W., Kutera R., Leszczyńska M., Rot A. (2017), *Platforma internetowa jako innowacyjne narzędzie aktywizacji seniorów na rynku pracy*, „Zarządzanie i Finanse”, t. 2, nr 15, s. 237–248.
- Halicki J. (2006), *Społeczne teorie starzenia się*, [w:] M. Halicka, J. Halicki, *Zostawić ślad na ziemi. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Wojciechowi Pędichowi w 80. rocznicę urodzin i 55. rocznicę pracy naukowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 255–277.
- Janiszewska A., Dmochowska-Dudek K. (2017), *Przestrzenne zróżnicowanie starzenia się ludności w Łodzi*, „Space – Society – Economy”, nr 20, s. 9–22, <https://doi.org/10.18778/1733-3180.20.02>

- Kaczmarczyk M., Trafiałek E. (2007), *Aktywizacja osób w starszym wieku jako szansa na pomyślne starzenie*, „Gerontologia Polska”, t. 15, nr 4, s. 116–118.
- Kapralska Ł. (2015), *Aktywizacja seniorów jako problem społeczny*, [w:] M. Synowiec-Piłat, B. Kwiatkowska, K. Borysławski, *Inkluzja czy ekskluzja? Człowiek stary w społeczeństwie*, Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, Wrocław, s. 241–257.
- Kostrzewska M., Wrukowska D.E. (2020), *Senior in social media*, „Humanitas University's Research Papers Management”, nr 21(2), s. 245–260, <https://doi.org/10.5604/01.3001.0014.2891>
- Kozaczuk L. (1995), *Terapia zajęciowa w domach pomocy społecznej*, Wydawnictwo Interart, Warszawa.
- Kurtyka-Chałas J. (2014), *Starość i jej oblicza. Wybrane psychologiczne aspekty funkcjonowania osób starszych*, Towarzystwo Wydawnictw Naukowych Libropolis, Lublin.
- Landsberg P., Poprawski M., Kieliszewski P., Mękowski M., Gojlik A., Kuchta J., Brodniewicz M. (2012), *Po co seniorom kultura? Badania kulturalnych aktywności osób starszych. Raport*, Regionalne Obserwatorium Kultury UAM, Poznań.
- Leszczyńska-Rejchert A. (2014), *Edukacja międzypokoleniowa oraz integracja międzypokoleniowa jako wyzwania współczesnej gerontologii*, „Gerontologia Polska”, nr 2, s. 76–83.
- Luty-Michalak M. (2017), *Siła więzi rodzinnych osób starszych*, „Uniwersyteckie Czasopismo Socjologiczne”, t. 18, nr 1, s. 41–49.
- Mielczarek A. (2015), *Starzenie się ludności w Polsce wyzwaniem XXI wieku*, „Edukacja Etyczna”, nr 9, s. 17–31.
- Miszczak E. (2010), *Aktywność seniorów sposobem przeciwdziałania negatywnym skutkom procesu starzenia się*, [w:] D. Kałuża, P. Szukalski (2010), *Jakość życia seniorów w XXI wieku. Ku aktywności*, Wydawnictwo Biblioteka, Łódź, s. 24–33.
- Murkowski R. (2020), *The State and Perspectives of the World Population Aging Process*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica”, t. 2, nr 347, s. 7–21, <https://doi.org/10.18778/0208-6018.347.01>
- Organiściak-Krzykowska A. (2018), *Konsekwencje społeczno-ekonomiczne sytuacji demograficznej w Polsce*, [w:] J. Hryniewicz, J. Witkowski, A. Potrykowska, *Sytuacja demograficzna Polski jako wyzwanie dla polityki społecznej i gospodarczej*, Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa, s. 130–145.
- Pakos E. (2017), *The Elderly in the Eyes of the Youth: Results of Own Research*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica”, t. 3, nr 329, s. 167–177, <http://doi.org/10.18778/0208-6018.329.11>
- Pędziwiatr K. (2015), *Aktywizacja społeczna osób starszych w Polsce*, „Space – Society – Economy”, nr 14, s. 123–137, <https://doi.org/10.18778/1733-3180.14.07>
- Podsumowanie badania dotyczącego osób starszych w gminie Miechów* (2016), Urząd Miasta i Gminy Miechów, Miechów.
- Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014–2020* (2018), wersja zaakceptowana decyzją Komisji Europejskiej z dnia 5 grudnia 2014 r. ze zmianami z dnia 15 lutego 2017 r. oraz z dnia 12 marca 2018 r., Warszawa.
- Rejter M. (2020), *Seniors' Needs and Dreams as Factors of Successful Aging*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica”, t. 6, nr 351, s. 45–60, <https://doi.org/10.18778/0208-6018.351.03>
- Różański T. (2017), *Wybrane obszary aktywizacji osób starszych w środowisku lokalnym*, [w:] A. Szczurek-Boruta, K. Jas, *Człowiek wykluczony i człowiek w sytuacji zagrożenia wykluczeniem społecznym, edukacyjnym, kulturowym. Wyzwania, powinności pedagogiki, zadania*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 185–203.
- Rynkowska D. (2016), *Rola i znaczenie aktywności społecznej seniorów*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Sectio I”, t. 41, nr 2, s. 91–101, <https://doi.org/10.17951/i.2016.41.2.91>

- Seń M., Jakubowska L., Grabowska B. (2019), *Quality of life and health behaviours of the elderly living in rural and urban areas*, „Medycyna Ogólna i Nauki o Zdrowiu”, t. 25, nr 4, s. 282–287, <https://doi.org/10.26444/monz/113662>
- Słupska K. (2020), *Aktywizowanie społeczności lokalnej (przesłanki teoretyczne i przykłady dobrych praktyk „odradzania się” idei aktywnego sąsiedztwa)*, „Kultura – Społeczeństwo – Edukacja”, t. 1, nr 17, s. 151–263, <https://doi.org/10.14746/kse.2020.17.11.1>
- Studen S. (2011), *Psychologia starzenia się i starości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Strugała M., Talarska D., Mińska M. (2016), *Postrzeganie starości i starzenia się przez osoby dorosłe i wieku podeszłym*, „Pielęgniarstwo Polskie”, t. 3, nr 61, s. 376–382.
- Szołtysek J., Trzpiot G. (2019), *Miasta przyjazne seniorom*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice.
- Szukalski P. (2011), *Starzenie się ludności – wyzwanie XXI wieku*, [w:] P. Szukalski, Z. Szweda-Lewandowska, *Elementy gerontologii społecznej. Skrypt dla studentów Podyplomowego Studium Gerontologii Społecznej UŁ*, Wydawnictwo Biblioteka, Łódź, s. 5–26.
- Tracz-Dral J. (2018), *Starzenie się ludności w Unii Europejskiej – stan obecny i prognoza. Opracowania tematyczne, OT-662*, Kancelaria Senatu, Warszawa.
- Urbaniak B., Krzyszkowski J., Przywojska J., Wiktorowicz J., Lisek-Michalska J. (2017), *Potrzeby osób w wieku 60+ z terenu województwa łódzkiego. Raport końcowy*, Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, Łódź.
- Wałęcka-Matyja K. (2020), *Familizm – pojęcie, pomiar i znaczenie dla zdrowia psychicznego*, „Psychiatria Polska”, t. 54, nr 4, s. 791–806, <https://doi.org/10.12740/PP/108993>
- Wawrzyniak J.K. (2017), *Teorie starzenia się i przystosowania do starości*, [w:] A. Fabiś, J.K. Wawrzyniak, A. Chabior, *Ludzka starość. Wybrane zagadnienia gerontologii społecznej*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków, s. 26–42.
- Wieczorkowska M. (2020), *Old People and Their Needs as a Challenge for Education and Labor Market*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Oeconomica”, t. 1, nr 346, s. 125–143, <https://doi.org/10.18778/0208-6018.346.08>
- World Health Organization (2007), *Global Age-friendly Cities: A Guide*, Geneva.
- World Health Organization (2015), *World report on ageing and health*, Geneva.
- Wspieranie seniorów w gminach województwa śląskiego. Raport z badań Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego* (2016), Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Katowice.

Assessment of Lodz Province Residents Opinions on the Needs For the Social Activation of Seniors

Abstract:

Lodz is characterized by the highest advancement of the aging process and the highest values of negative health measures in the country. This results in the necessity to undertake intensive, multi-sectoral and coherent actions towards the elderly, also in the area of activation. The aim of the study was to assess the opinion among Lodz Province residents on the needs for the social activation of seniors. 235 inhabitants of the Lodz Province took part in the survey conducted in 2020. The research tool was an anonymous questionnaire, made available on-line. The statistical analysis used structure indicators, measures in the field of descriptive and analytical

statistics – the correlation coefficient, the χ^2 independence test and the Mann-Whitney U test. More than $\frac{1}{3}$ of the respondents considered artistic classes to be the most attractive classes dedicated to seniors, every 4. mentioned workshops in the field of information technology. Nearly half of the respondents indicated fairs and intergenerational events as the most important events activating seniors. 8 out of 10 respondents saw the need to initiate intergenerational integration activities. Residents of larger cities indicated a higher frequency of participation of seniors in dedicated events than people living in villages and smaller towns ($p < 0.05$). As barriers to using senior services, the inhabitants of larger cities most often mentioned the lack of information, and the remaining respondents – problems with transport ($p < 0.05$). The need to initiate activities integrating generations and classes educating seniors in the area of new technologies was confirmed. Increasing digital competences among older people could contribute to increasing their independence, and thus improve the quality of life of seniors and their careers.

Keywords: aging, seniors, public opinion, social activity, activation, Lodz Voivodeship

JEL: H75, I14, I31, J11, J18

 <p>OPEN ACCESS</p>	<p>© by the author, licensee University of Lodz – Lodz University Press, Łódź, Poland. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license CC-BY (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)</p>
 <p>C O P E Member since 2018 JM13703</p>	<p>Received: 2021-09-14; revised: 2022-02-22. Accepted: 2022-03-30</p> <p>This journal adheres to the COPE's Core Practices https://publicationethics.org/core-practices</p>